

Språkutvecklande arbetssätt

"Genomsnittets eleven kommer inte längre från en vit enspråkig och monokulturell medelklassbakgrund. Elevernas bakgrund skiftar, de talar och förstår många av världens språk och de behöver den sortens undervisning som gör att de kan nå sin fulla potential som människor. "

J Cummins

Ämnesspråk är nyckeln till att utveckla kunskaper i alla skolans ämnen och därför en viktig fråga för alla lärare. Ämnesspråk handlar till exempel om att uttrycka, tolka, förstå och använda begrepp, fakta och centrala tankegångar i tal och skrift, men även de känslor och åsikter som ämnet väcker.

(Skolverket)

Eleven får i och genom undervisningen:

pröva

vara kreativ

lyssna

samtala

läsa

lägga sig i

skriva själv

härma

fråga

Delta, medverka och
påverka

Placera bindeorden rätt

trots det, även, jämfört med, både, precis som, liksom, varken, men, detsamma

1. Siljan är en stor sjö, ____det är inte Sveriges största sjö.
2. Sverige ligger nära Nordpolen, ____ är vintrarna ganska milda.
3. ____ Danmark är Sverige ett glest befolkat land.
4. En stor del av Sverige är täckt av skog och ____ gäller för Finland.
5. ____ Finland är Sverige ett Östersjöländ.
6. ____ Island och Finland har en president som statschef.
7. Danmark är medlem i EU och det är ____ Finland.
8. ____ Sverige eller Danmark har euro som valuta.
9. Sverige är ____ Norge och Danmark en monarki.

ur Zic-Zac, skrivrummet åk 5

Alla ifrån förskoleklassen bör arbeta med:

- Läsförståelsestrategier
- Muntligt berättande
- Ordförråd
- Dialog
- Högläsning
- Fonologisk medvetenhet
- Bokstavskänedom

Förklara inte förenkla

Hur får du dina elever språkligt aktiva på lektionen?

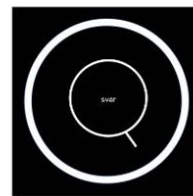
Checklista för ett språkutvecklande arbetsområde

- Ges möjligheter till interaktion?
- Modelleras och uppmärksammas skolspråk och ämnesspråk?
- Synliggörs olika texters kännetecken?
- Får eleverna reflektera över vad de har lärt sig?

Checklista för ett språkutvecklande arbetsområde

- Finns tydliga lärandemål för både innehåll och språk?
- Är uppgifter och innehåll kognitivt utmanande?
- Går upplägget från det konkreta mot de abstrakta?
- Är innehåll och begrepp anpassade till elevernas språknivå?
- Knyts begreppen till elevernas vardagsspråk och erfarenheter?
- Får eleverna möjlighet att skriftligt och muntligt bearbeta innehållet?
- Stöttas eleverna vid läsning av texter innan, under och efter läsningen?

Lässtrategier

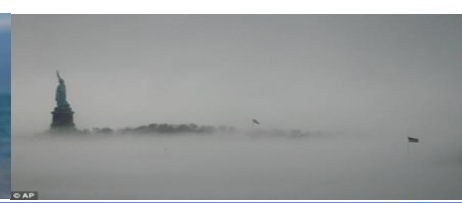

Exempel arbetsområde

Klimat och väder

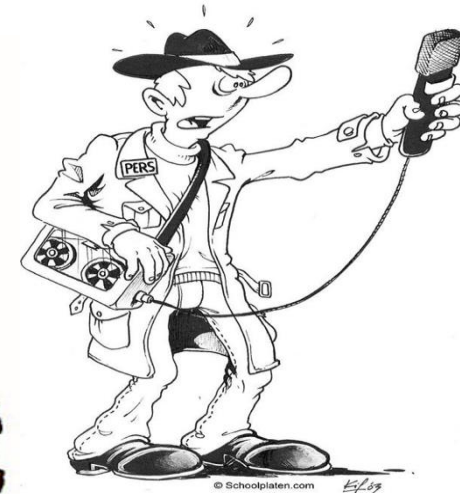

Vilka bilder tror ni kan vara från Sverige?
Sverige?
Vilka bilder tror ni inte kan vara från Sverige?
Sverige?
Hur vet ni det?

Lässtrategier – Ensam-Par-Alla

- Upptäcksresanden
- Dektektiven
- Reportern
- Nyhetsuppläsaren

Sid 24-25

Upptäcksresanden –

vad ser ni i bilderna och i rubrikerna (E+P)

Klimat

Solen värmer jordytan. Det mesta av solstrålningen passerar rakt igenom atmosfären och värmer upp land och hav. Den värme som jordytan ger från sig hindras sedan av atmosfären från att stråla ut i rymden. Utan atmosfären skulle jordens medeltemperatur vara -18 grader istället för +15 grader. Framst är det vattenånga i troposfären som hindrar värmen att försvinna.

Solen värmer olika

Tänk dig en skön sommar dag. Vädret är klart, klockan är tolv och solen står högt på himlen. Det är mycket varmt. Tänk dig sedan en vinterdag i januari, inte ett moln på himlen och solen skiner. Klockan är tolv nu också, men det är 25 grader kallt. Att det är så mycket kallare på vintern beror förstås på att solen står lågt på himlen, den är precis över horisonten. Dessutom är dagarna korta, så solens strålar finner inte värma upp jordytan.

Vid ekvatorn står solen däremot högt på himlen varje dag, och dag och natt är ungefär lika långa hela året. Solstrålarna passerar rakt igenom atmosfären och värmer effektivt upp jordytan.

Lågtryck vid ekvatorn

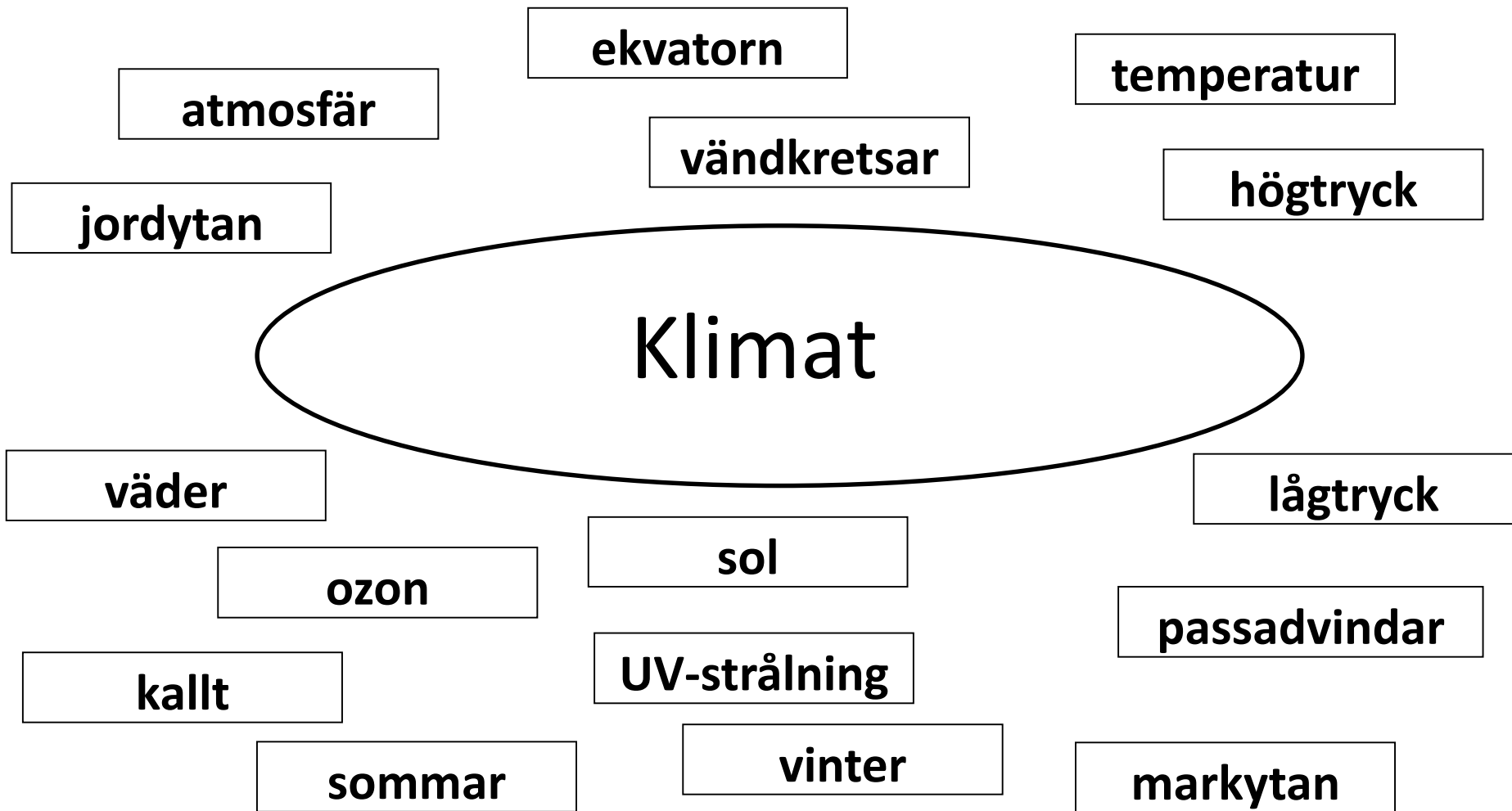
Floget är på sin höjst vid ekvatorn. Där värmer jordytan som blir het och i sin tur värmer upp luften ovanför. När luften värms utvidgas den blir lättare och stiger. När luften försvinner uppåt bildas ett lågtryck vid markytan.

Högtryck vid vändkretsarna

Floget är på sin lägsta vid vändkretsarna. Där är det kallare och den stigande luften kyls av. Så småningom slutar luften att stiga och rör sig i stället mot norr och söder. När luften kommit till vändkretsarna är den så kall och tung att den sjunker tillbaka ner mot markytan. Här trycks nu mycket luft ner mot marken och det bildas ett högtryck.

Vid ekvatorn går solstrålarna rakt igenom atmosfären och uppvärmingen av jordytan blir intensiv. Närmare polerna går strålarna längre väg snett genom atmosfären och blir på ett sätt ett större område. Det blir inte lika varmt.

Luften vid ekvatorn värms upp och stiger. Ett lågtryck bildas (L). Från vändkretsarnas högtryck (H) blåsar passadvindarna in mot ekvatorn.

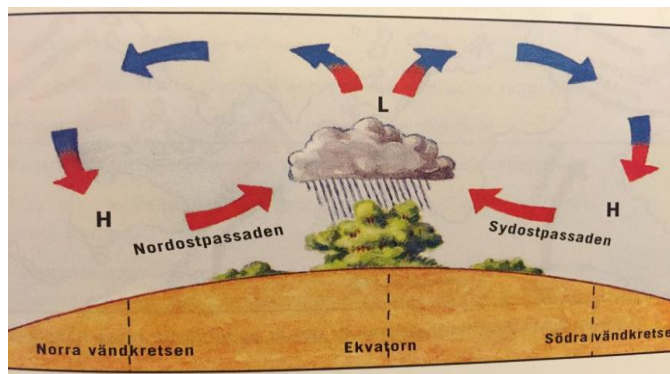

Sök efter följande begrepp och försök förklara dessa arbete i Par – använd sidorna 24-25

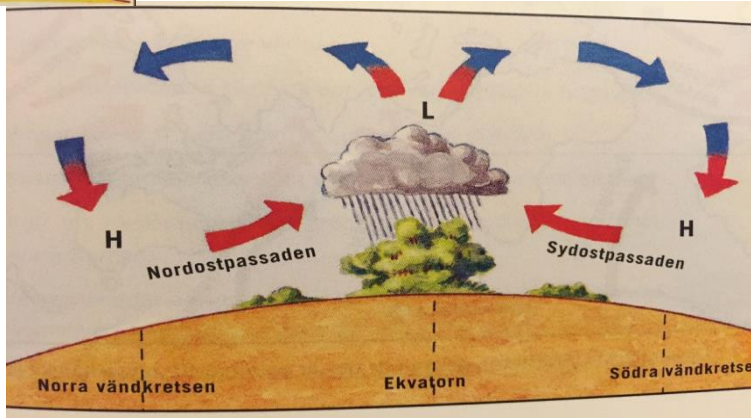
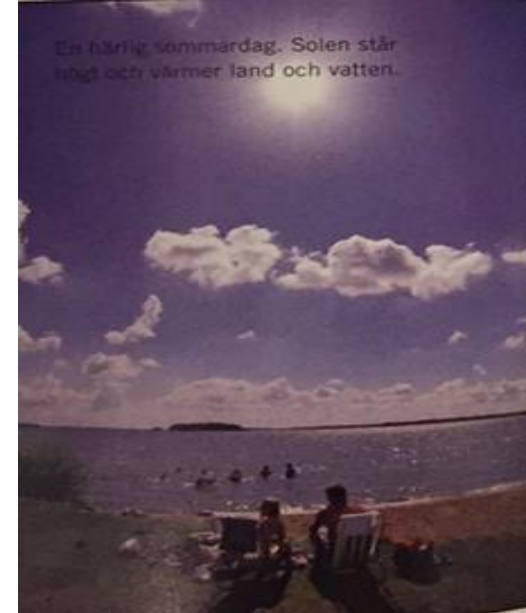
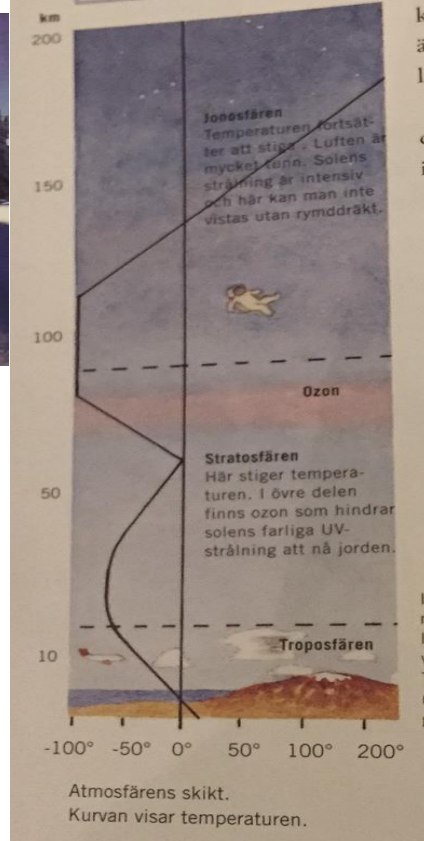

1. Kortare dagar
2. Längre dagar
3. Horisonten
4. Klimat
5. Jordytan
6. Väder
7. Ekvatorn

1. Atmosfären
2. Ozon
3. Troposfären
4. Stratosfären
5. Jonosfären
6. Lågtryck vid Ekvatorn
7. Högtryck vid vändkretsarna
8. Norra vändkretsen
9. Södra vändkretsen

Ställ åtta kloka frågor – Gör frågor på raderna och mellan raderna – använd sidorna 24-25

Examination klimat och väder

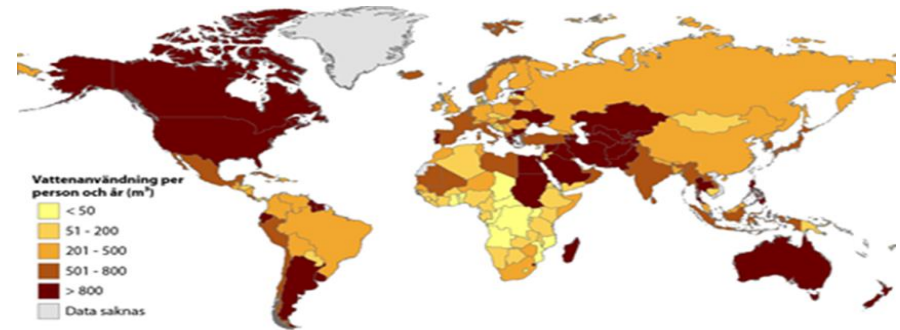
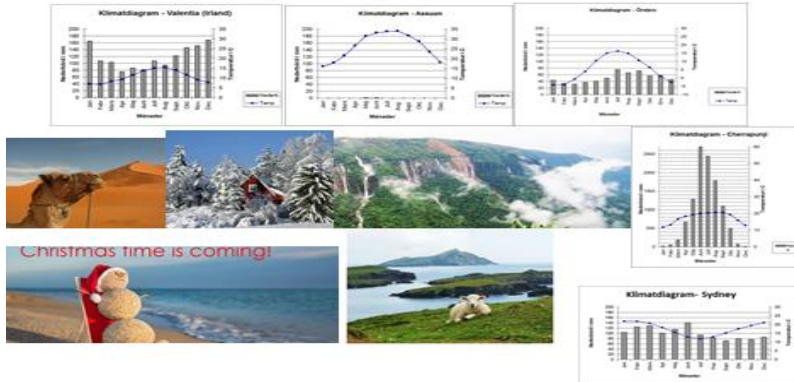
- Startböcker
- Muntliga diskussioner
- Examination (e-p)

Para ihop rätt begrepp med rätt bild.
Förklara sex av begreppen

- Cyklon
- Vattenströmmar
- 365 ¼ dag
- Högtryck
- Lågtryck
- Nederbörd
- Orkan
- Slutningsregn

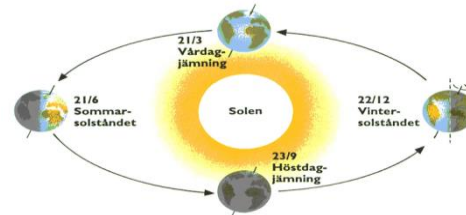
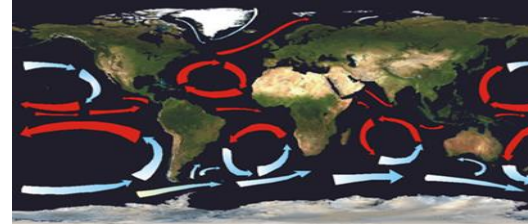

Vilket klimatdiagram hör ihop med vilken bild och hur vet ni det?

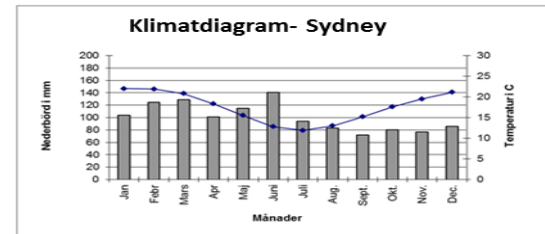
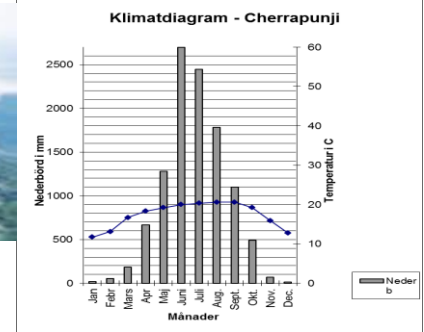
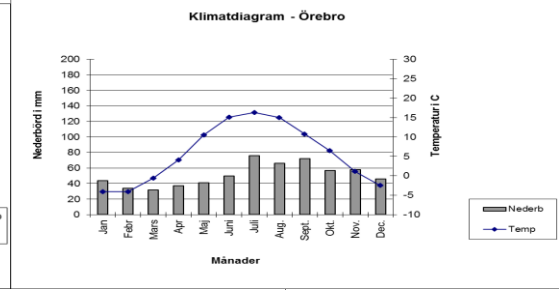
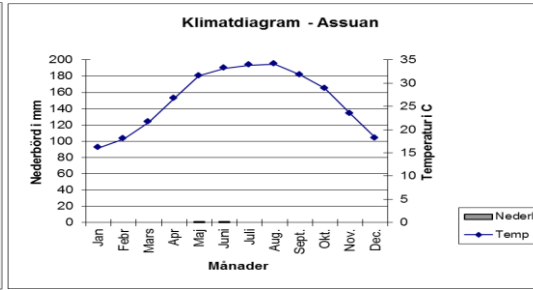
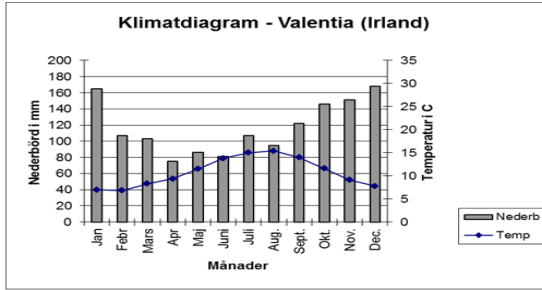

Para ihop rätt begrepp med rätt bild.
Förklara sex av begreppen

- Cyklon
- Vattenströmmar
- 365 ¼ dag
- Högtryck
- Lågtryck
- Nederbörd
- Orkan
- Sluttningsregn

Vilket klimatdiagram hör ihop med vilken bild och hur vet ni det?

Frågor som ni löser med hjälp av fyra klimatdiagram

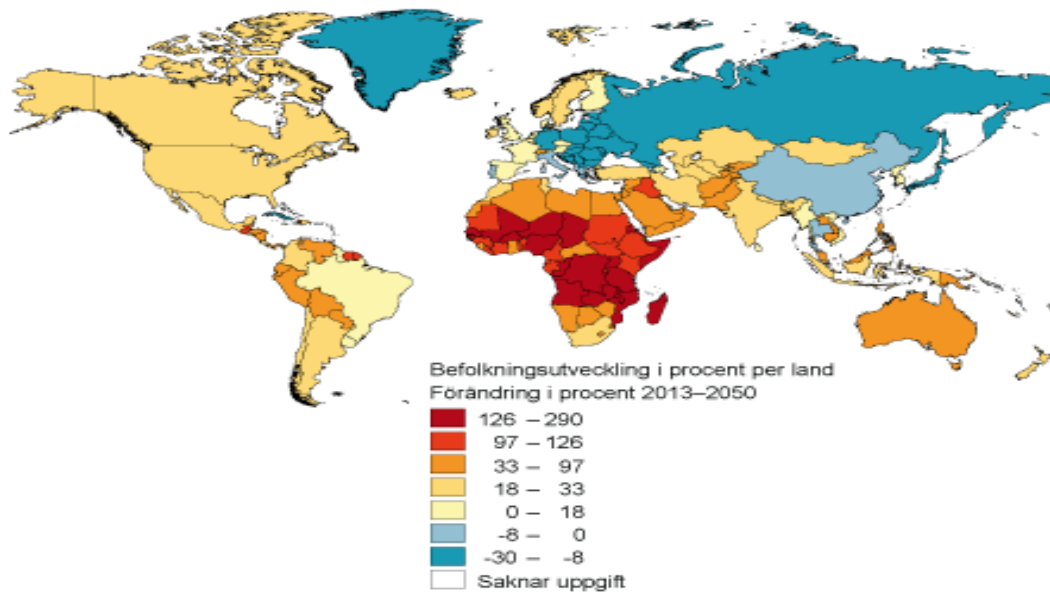
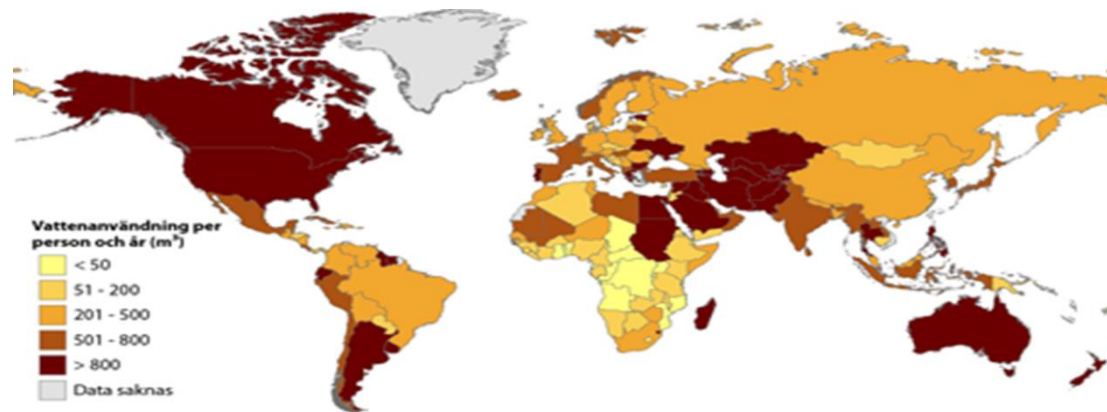
1. Vad är medeltemperaturen i maj i Örebro?
2. Hur mycket nederbörd är det i Cherrapunji i Juni (avrunda)?
3. Vilken är medeltemperaturen i augusti i Assuan?
4. Hur mycket nederbörd är det i Sydney under december?
5. Vilka månader har Sydney en medeltemperatur på över 20 grader?
6. I vilka världsdelar ligger dessa fyra platser?
7. Varför tror du att det regnar så mycket i Cherrapunji?

Här är två tematiska kartor

Vad visar dem och vad kan man lära sig av dem?

Gör fem frågor som man kan svara med hjälp av kartorna (tre enkla och två utvecklade frågor)

Vilka texter möter eleverna i ditt ämne?

Idrott Hemkunskap Slöjd Bild Musik

Moderna språk Engelska Matematik Fysik Kemi

Teknik Biologi Samhällskunskap Religion Historia

Geografi Svenska Svenska som andraspråk

Nollställ din egen läsförmåga

- Välj ett stycke i en text
- Välj ut ord och begrepp som du tror är svåra för dina elever
- Låt en kollega med ett annat ämne göra samma sak

Begrepp med expert- och hemgrupper

<https://www.youtube.com/watch?v=vopsxjBANYg>

Variant: Exempel med 16 personer

1. Dela in bordet i A,B,C och D personer
2. Alla A träffas och fördjupar sig inom ett tilldelat område B,C och D gör samma sak.
3. Bordskompisarna återsamlas och delar med sig av informationen.

Hem- och expertgrupper i ämnet Teknik

A

design
mekanisk
jämvikt

B

behov
målgrupp
konstruktör

C

dreja
individ
funktion

D

komponent
egenskap
fas

Känner ni igen ordet?

Vad står det i en ordlista?

Finns det delar av ordet som ni känner igen?

Hur ska ni förklara för er hemgrupp?

Pröva nytt

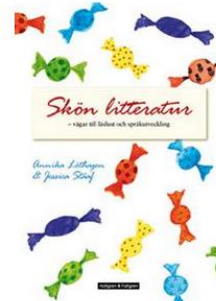
Vilken inställning har ni, var och en, till att då och då pröva nya saker och riskera att misslyckas i början?

Vill ni att elever ska våga fråga om allt?

Finns en tillåtande attityd i kollegiet att göra detsamma?

Litteraturtips

"...all undervisning är språkutveckling..."

Maaïke Hajer

Tack för oss!